IRWIR PAN Polska Akademia Nauk Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

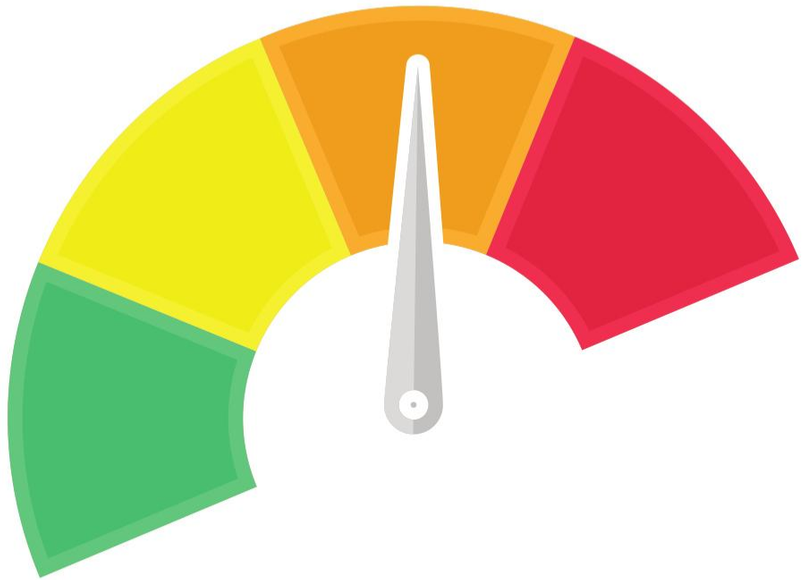
MCPS

Ubóstwo energetyczne na Mazowszu

XIX Mazowiecki Kongres Rozwoju Obszarów Wiejskich
Sękocin Stary, 22 października 2026 r.

Mazowsze. serce Polski

Grupa badawcza:
dr hab. Sławomir Kalinowski, prof. IRWiR PAN – kierownik projektu badawczego
dr hab. Aleksandra Łuczak, prof. UPP,
dr Dominika Zwęglińska-Gałecka,
mgr Beata Paczek,
mgr Oskar Szczygieł,
mgr Adrianna Wojciechowska
– członkowie grupy badawczej

- Skala i przyczyny ubóstwa energetycznego
- Mazowsze: zróżnicowanie i grupy ryzyka
- Warunki mieszkaniowe i sposoby radzenia sobie
- Pomoc mieszkańcom i rekomendacje dla samorządów

Agenda

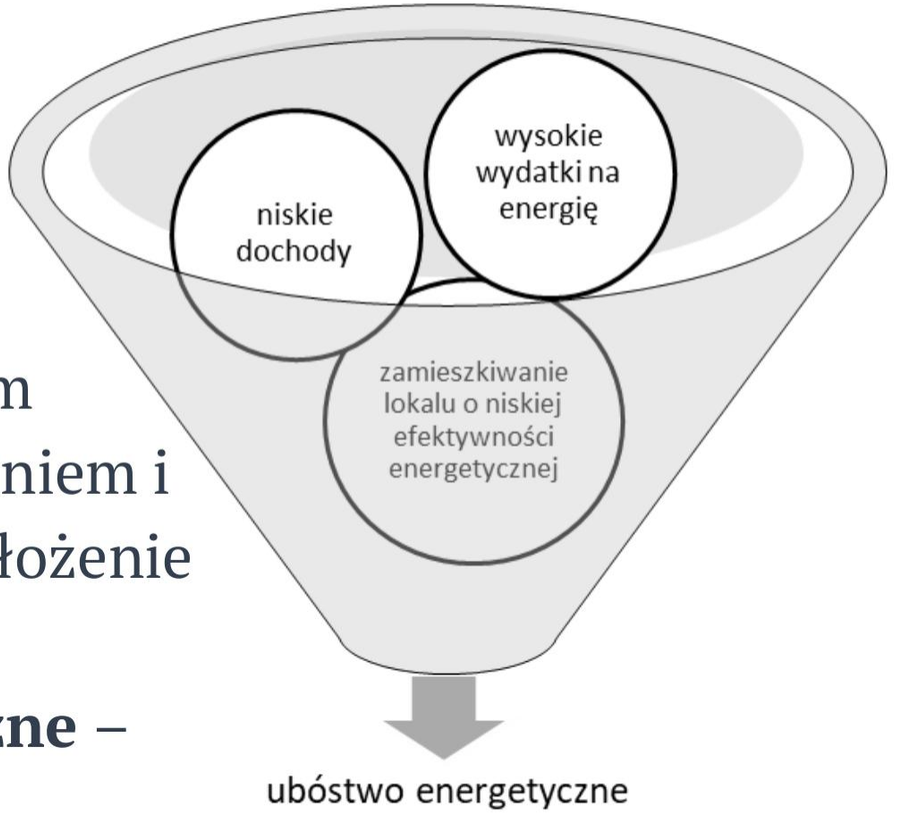
Motywacja

- Ubóstwo jako jeden z **najważniejszych problemów świata**
- Przyczyny występowania ubóstwa energetycznego
- **Pojęcie ubóstwa energetycznego** jest nieuchwytne i nie ma jednej jego definicji, jak również i ogólnie przyjętego sposobu jego pomiaru

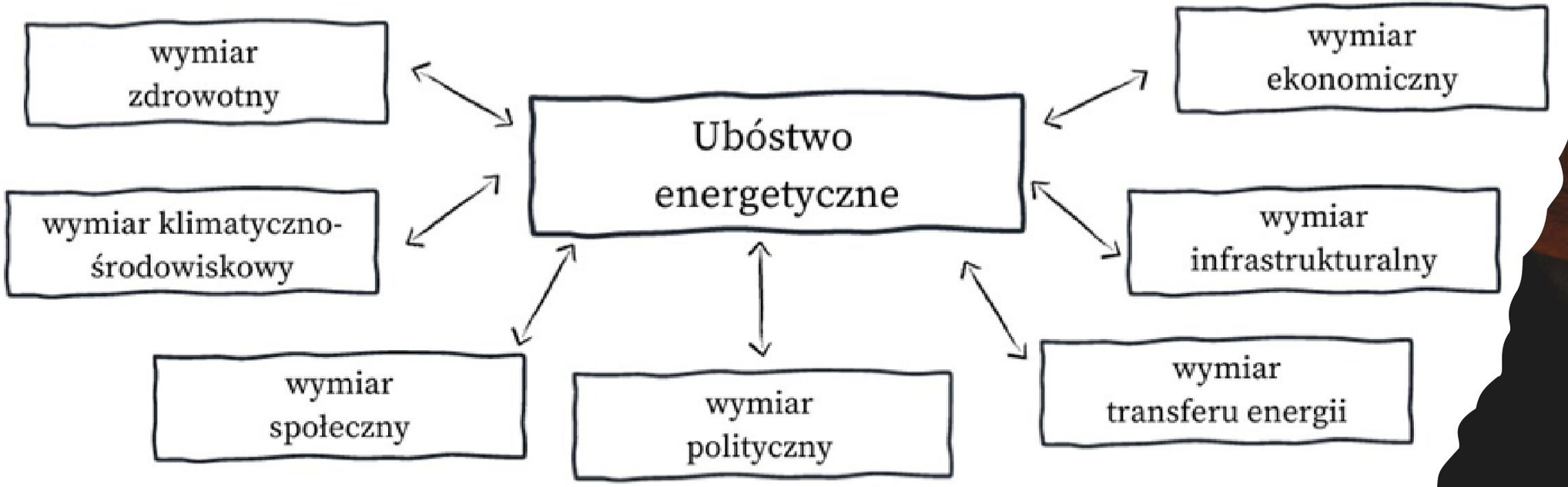

- **czynniki infrastrukturalno-techniczne** – związane ze stanem technicznym budynku, wyposażeniem i kondycją instalacji grzewczej, położenie budynku i lokalu mieszkalnego,
- **czynniki społeczno-ekonomiczne** – związane ze źródłem utrzymania gospodarstwa domowego, jego strukturą, wiekiem członków gospodarstwa domowego

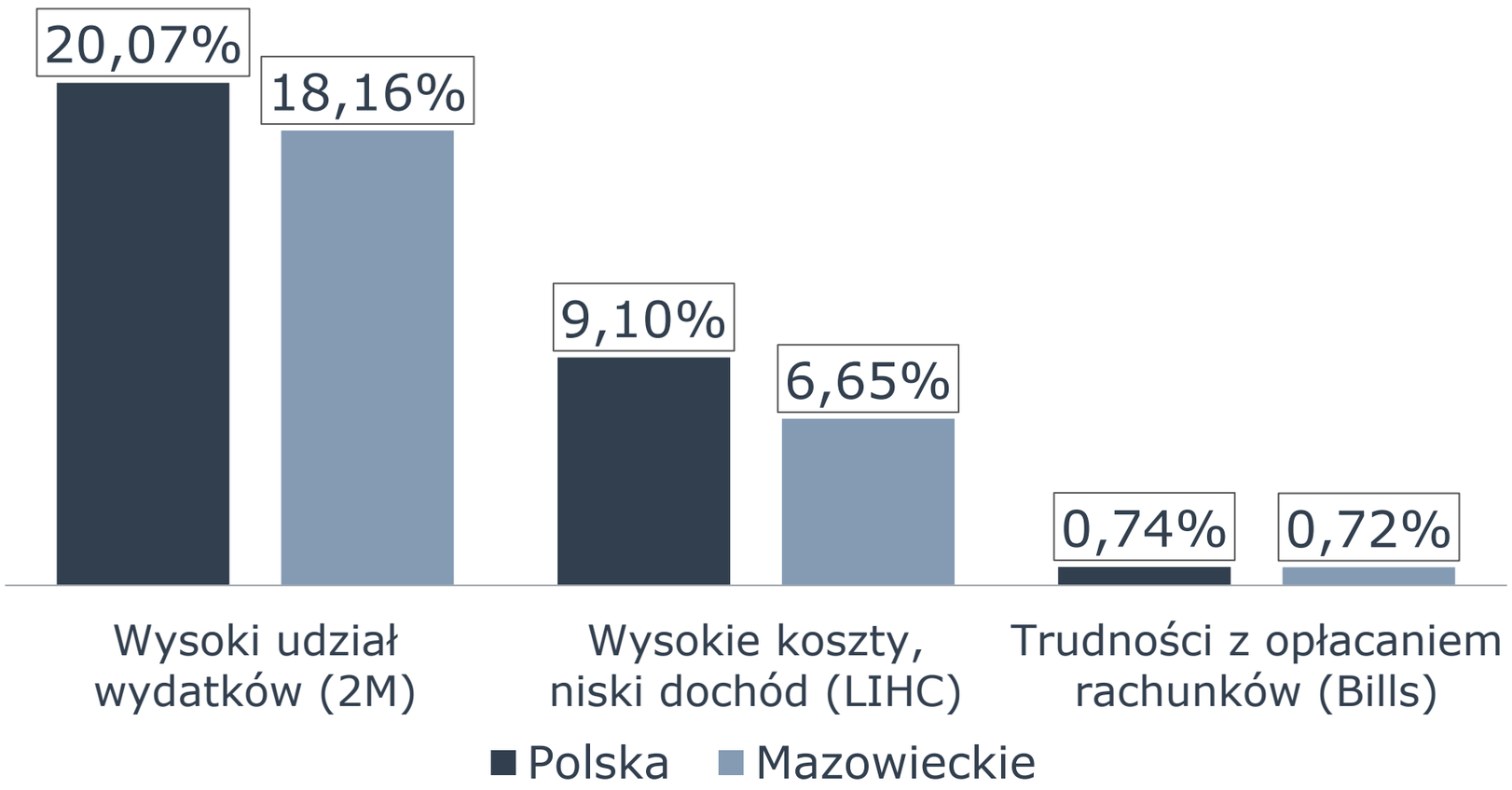
Przyczyny ubóstwa energetycznego

wymiar zdrowotny
wymiar klimatyczno-środowiskowy
wymiar społeczny
Ubóstwo energetyczne
wymiar polityczny
wymiar ekonomiczny
wymiar infrastrukturalny
wymiar transferu energii

Ubóstwo...

Polska i Mazowsze, 2024 r.

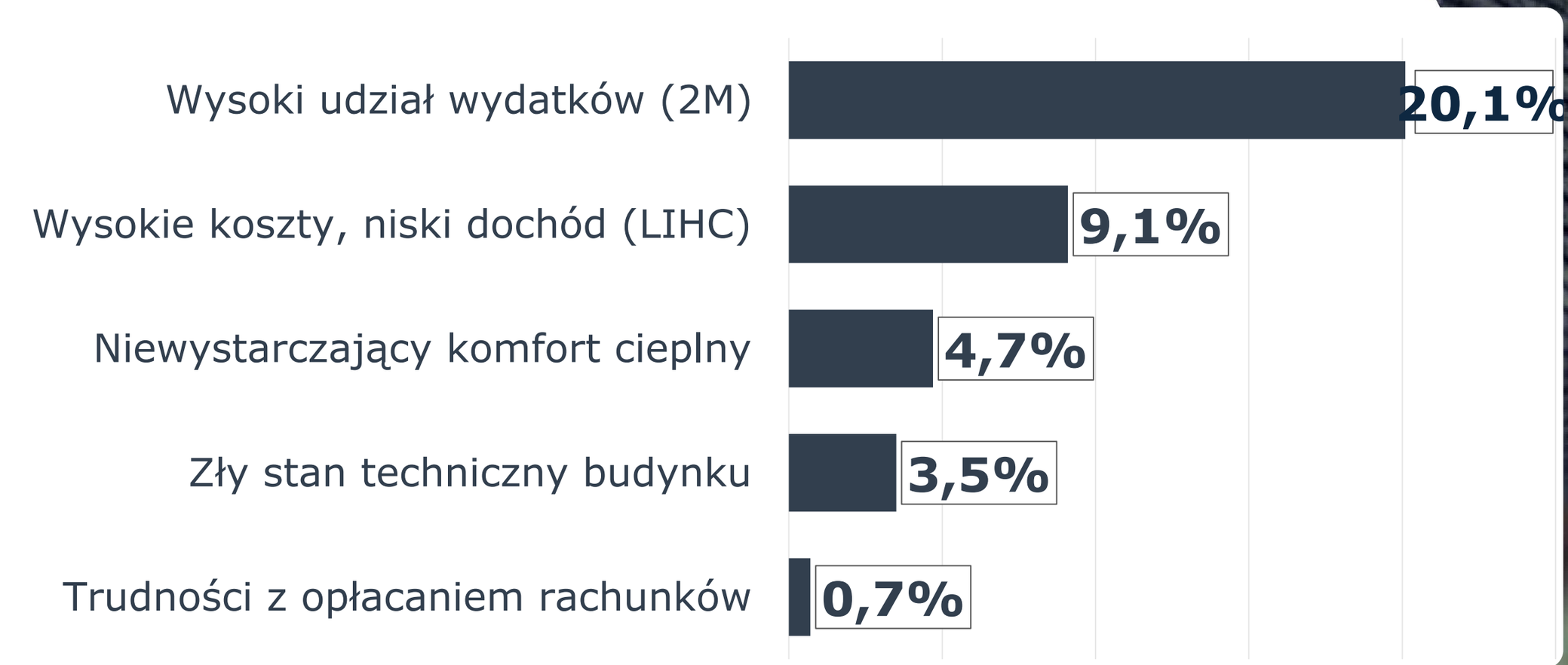
Odsetek gospodarstw domowych

Poziom ubóstwa energetycznego

Źródło: ME / GUS, dane.gov.pl
Dane za 2024 r.
Publikacja: 7.05.2026 r.

Polska, 2024 r.

Odsetek gospodarstw domowych

Źródło: GUS, dane za 2024 r.
Publikacja: 9.01.2026 r.

Poziom ubóstwa energetycznego

Pytania badawcze

Główne pytanie badawcze:
Jaka jest skala
ubóstwa energetycznego
na Mazowszu?

Dodatkowe pytanie badawcze:
Które grupy najbardziej
zagrożone są ubóstwem
energetycznym?

Cel badań

Głównym celem badań było oszacowanie skali ubóstwa energetycznego w województwie mazowieckim oraz jego charakterystyka wraz ze sformułowaniem rekomendacji dla instytucji publicznych.

Diagnoza MCPS, 2023 r.

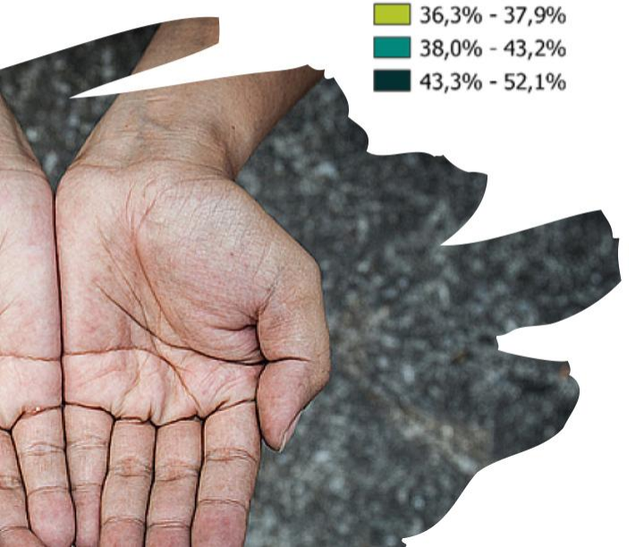

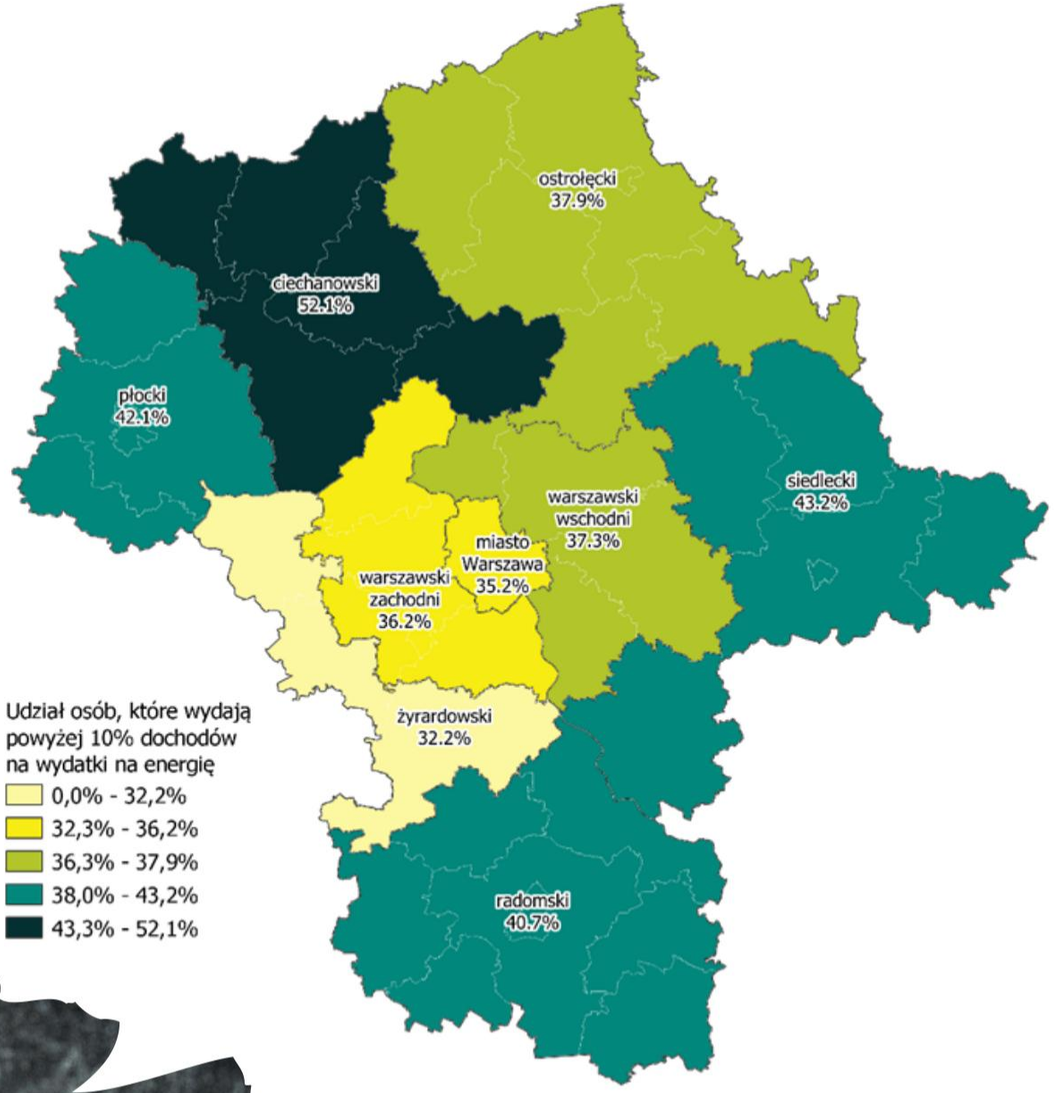
Ubóstwo energetyczne

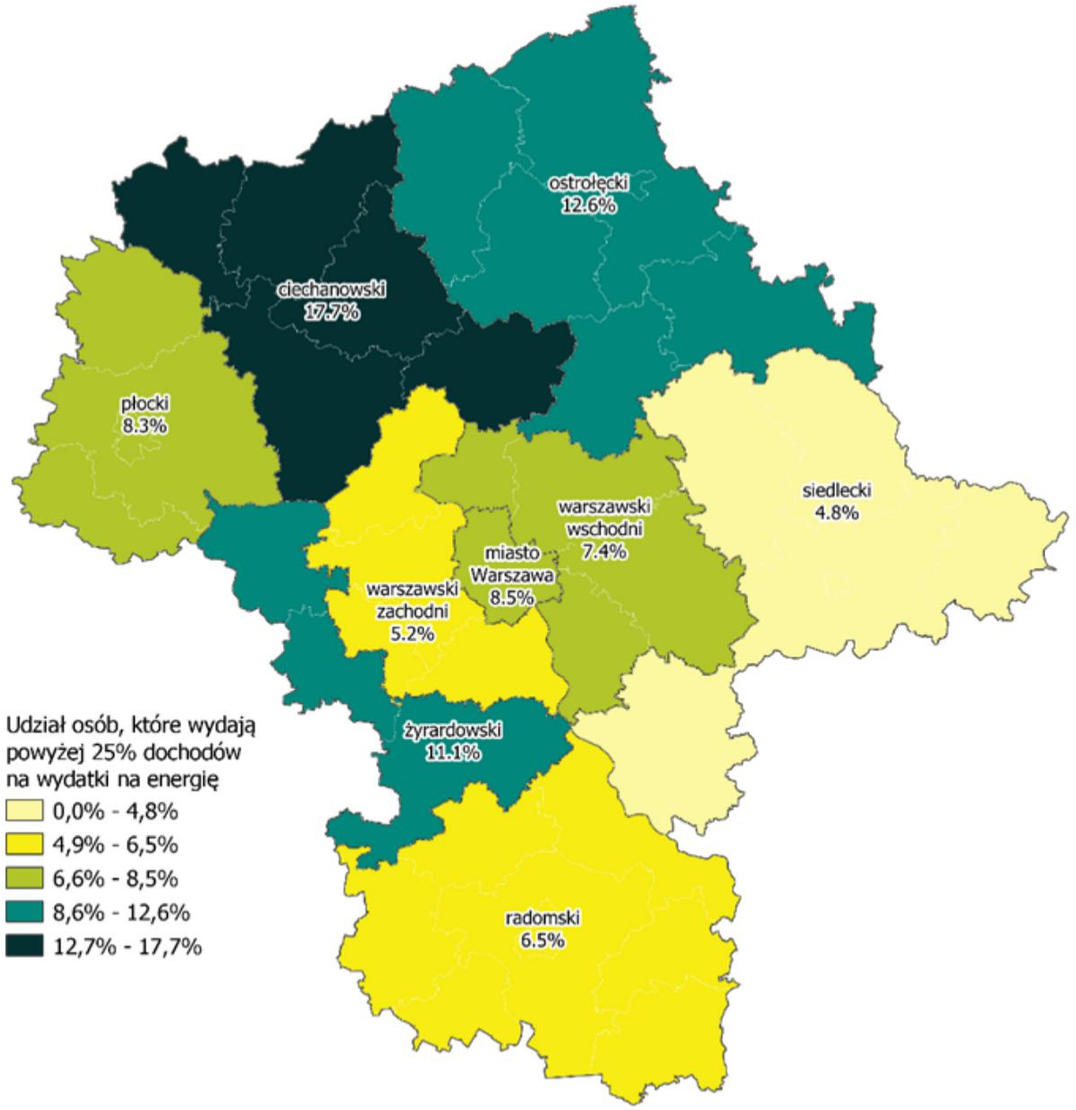
Wysokie Koszty Niskie Dochody próg 10%	Wysokie wydatki na energię	Problemy z opłaceniem rachunków	Ubóstwo konsensualne (wąskie znaczenie)	Niewystarczający komfort cieplny zimą	Zły stan techniczny budynku
38,1%	10,6%	15,6%	7,1%	19,5%	19,4%

Wysokie Koszty Niskie Dochody próg 25%	Ubóstwo konsensualne (szerokie znaczenie)
8,3%	38,7%

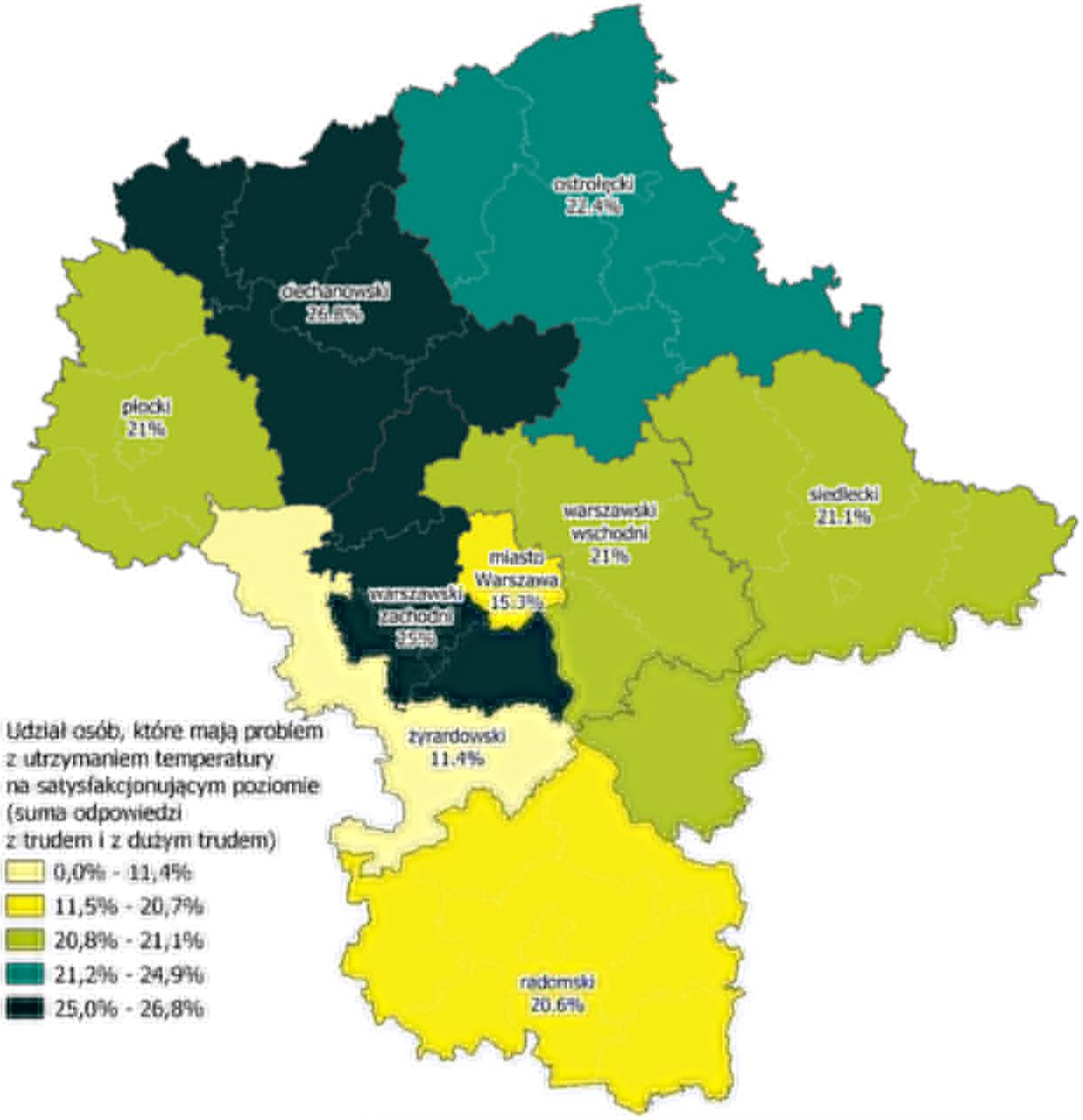
Ubóstwo energetyczne - oszacowanie zjawiska

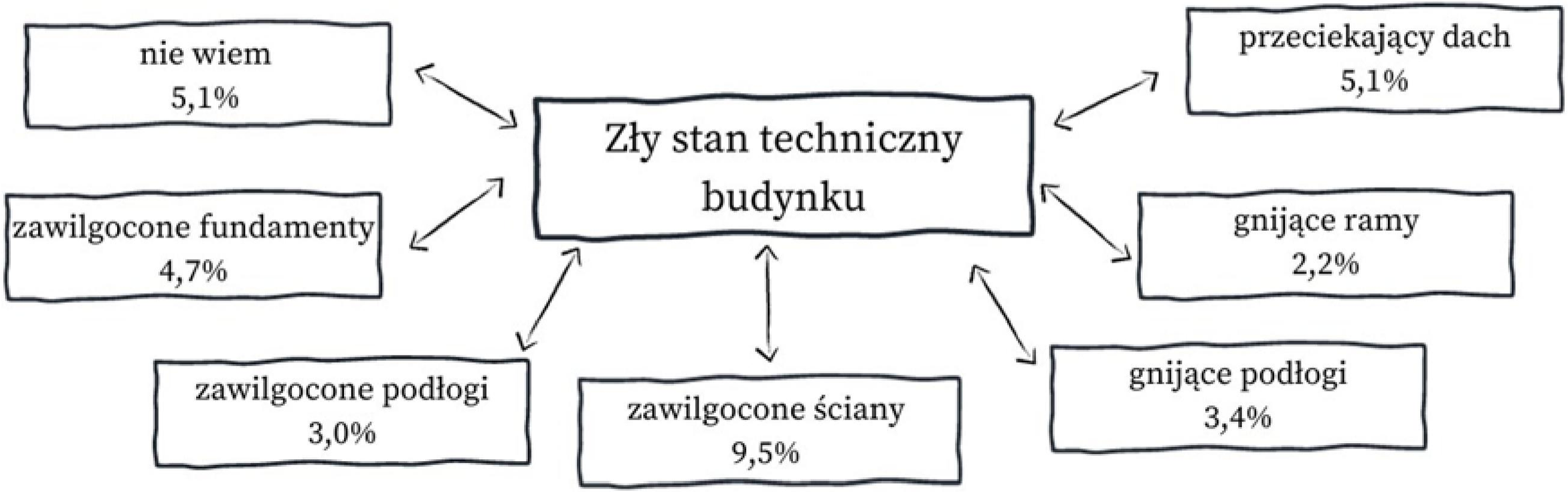

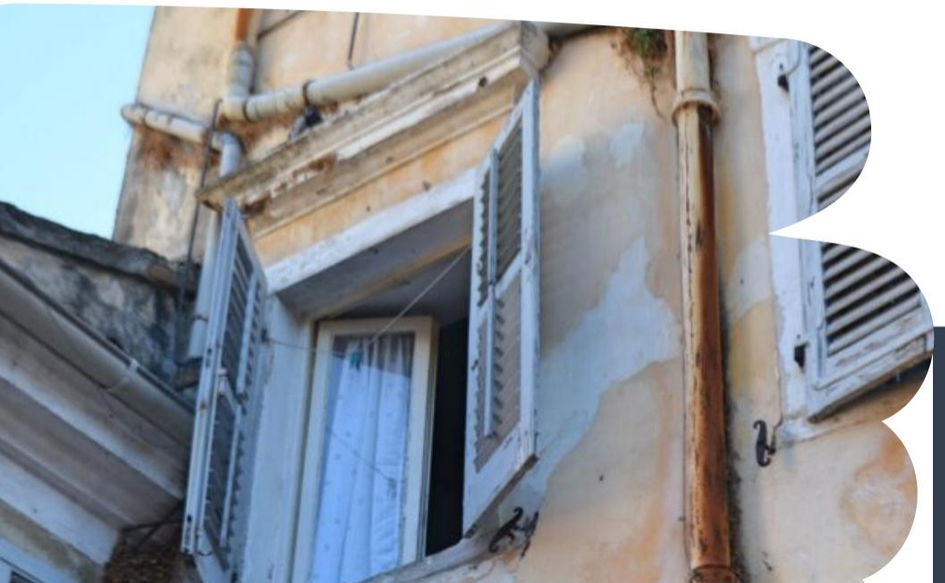
Ubóstwo energetyczne według progów

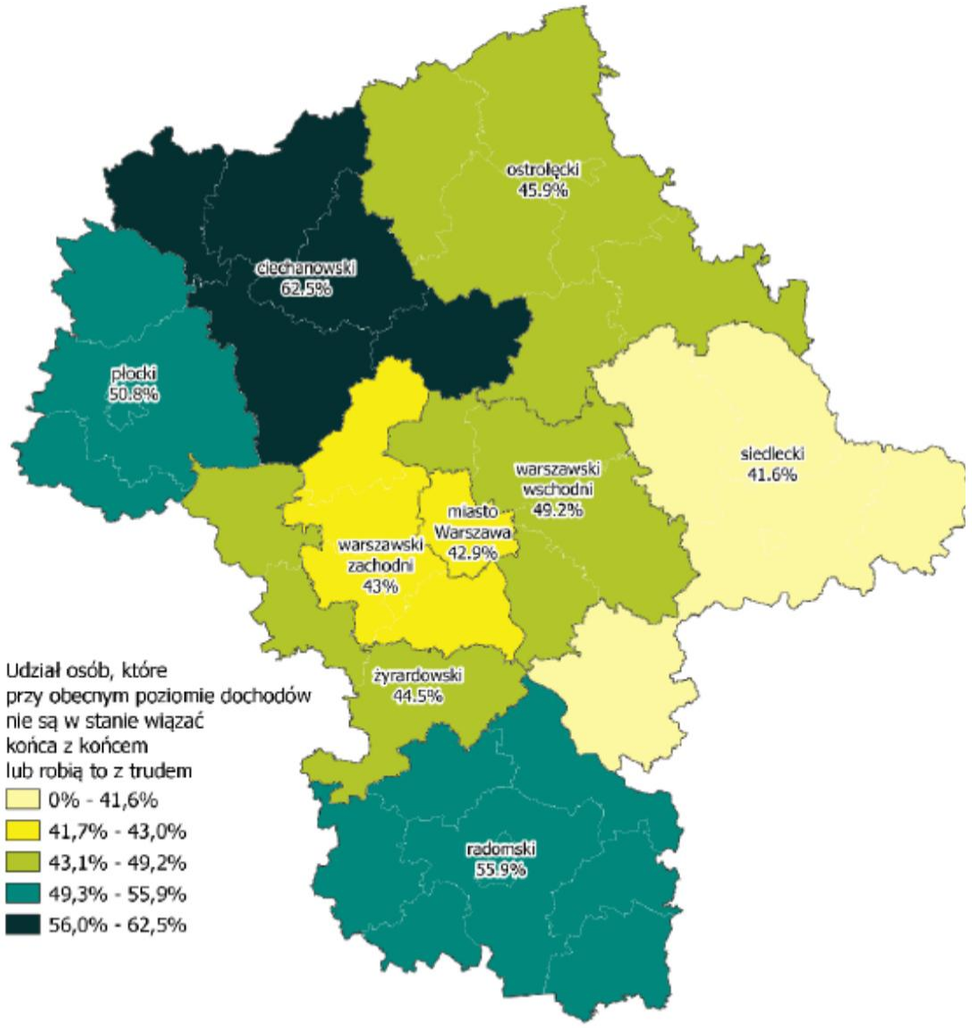
Problem z utrzymaniem ciepła

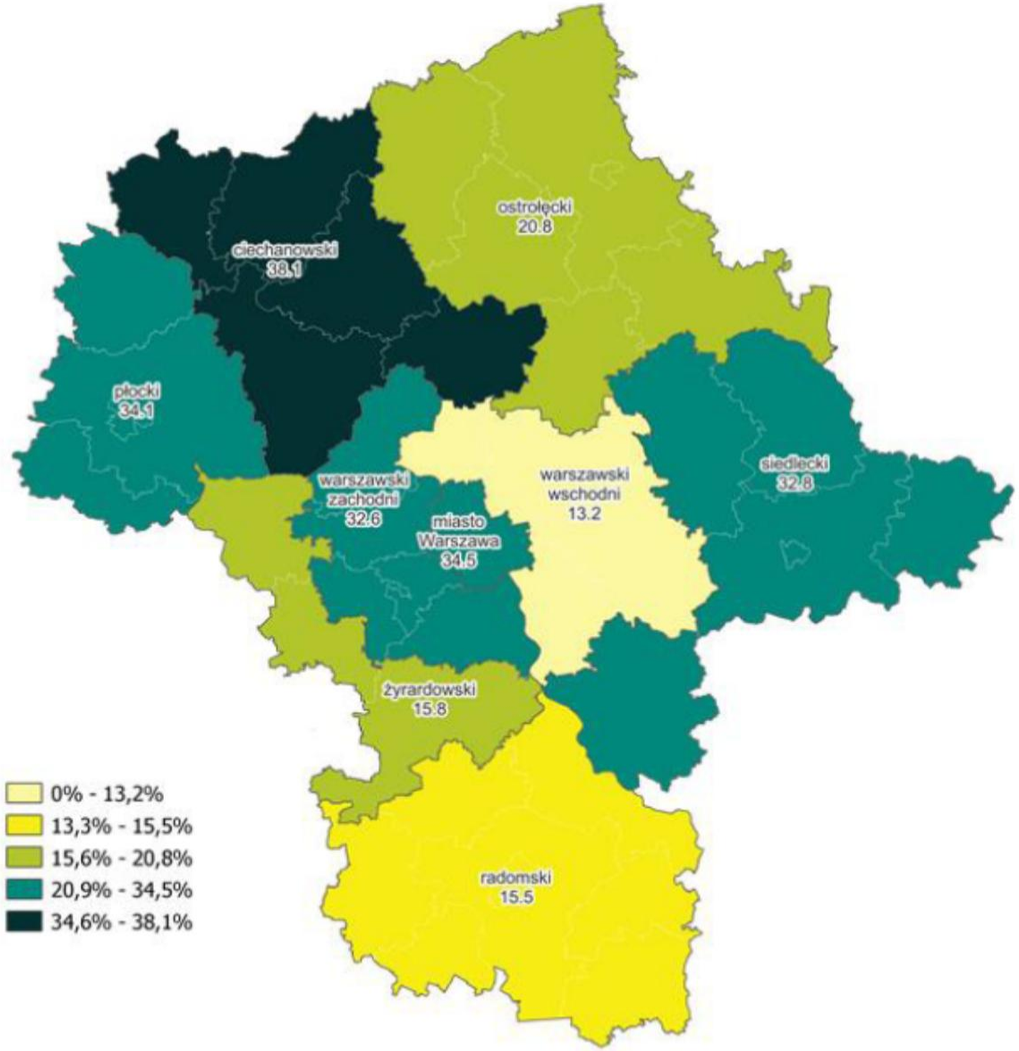

Zły stan techniczny budynku

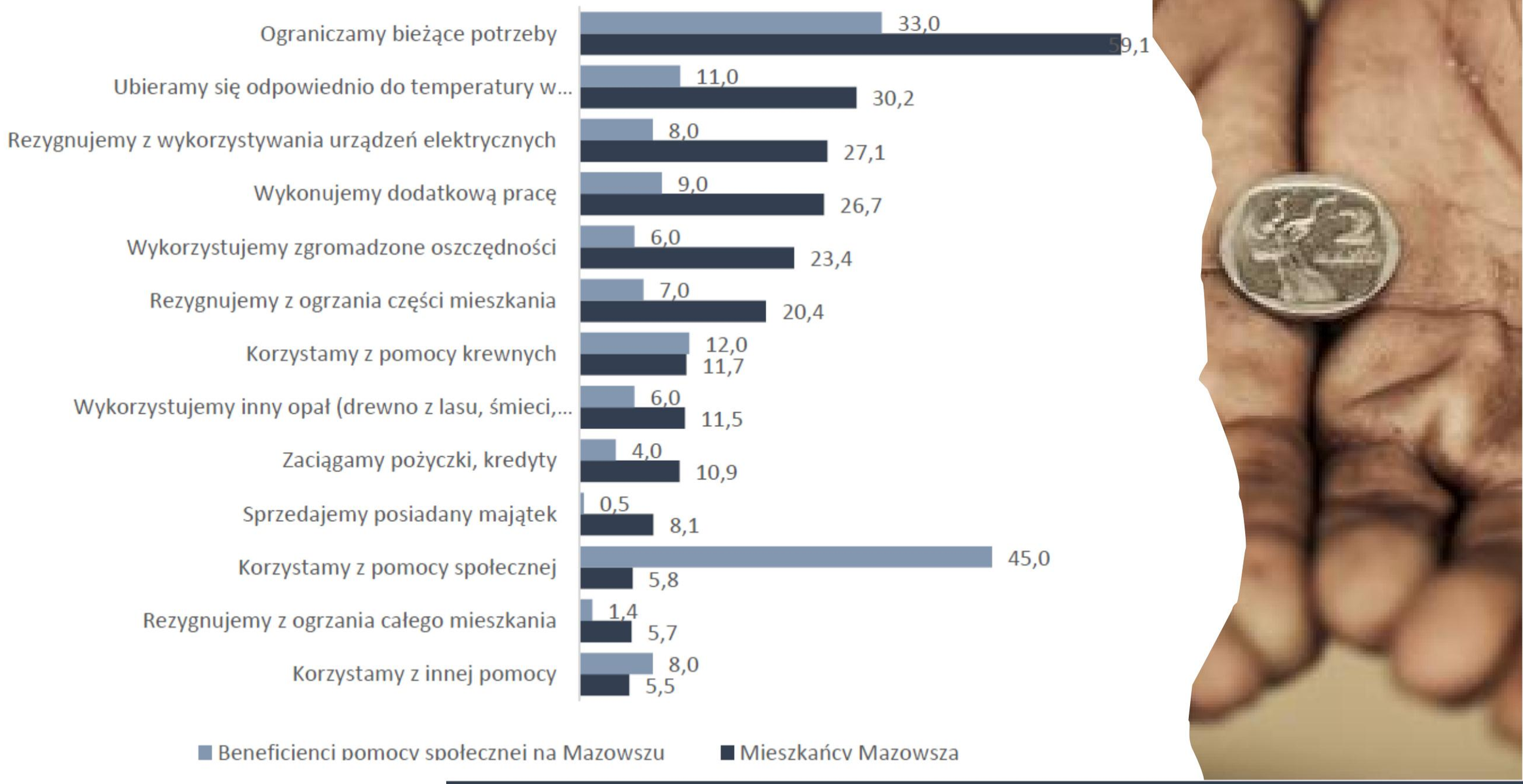

mieszkańcy Mazowsza

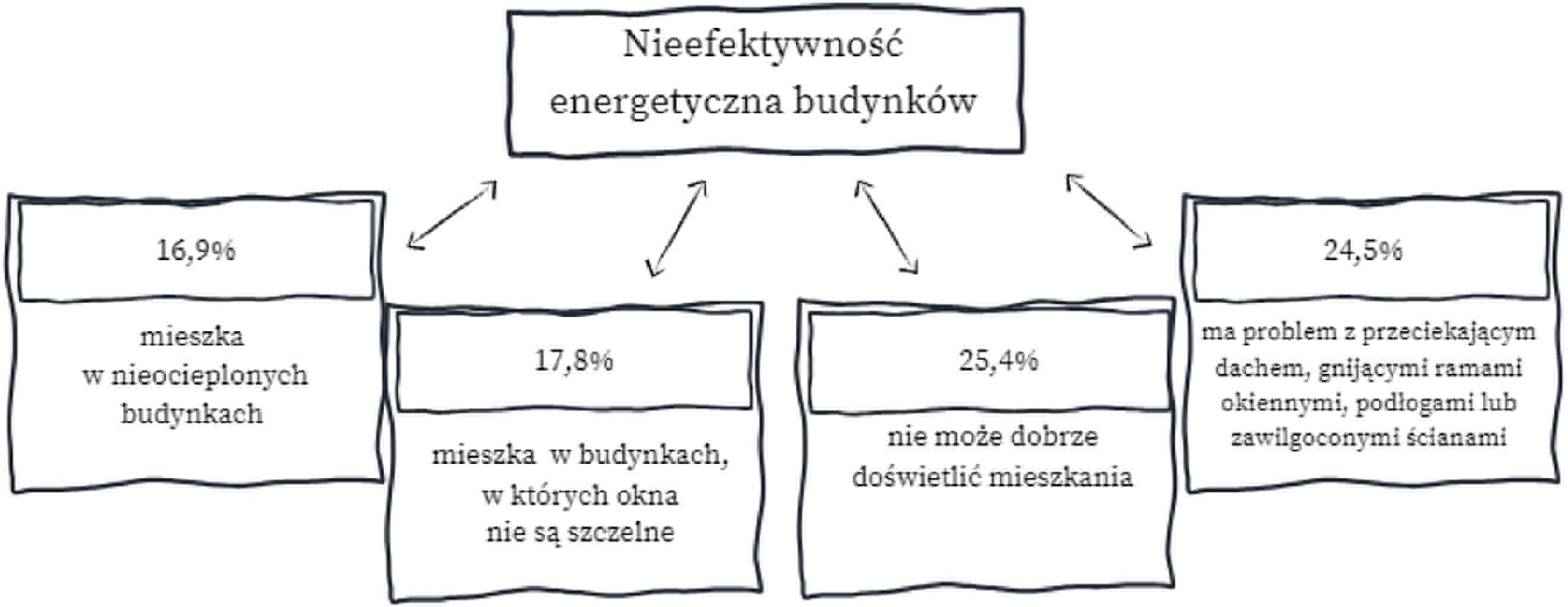

beneficjenci OPS

Deficyt środków

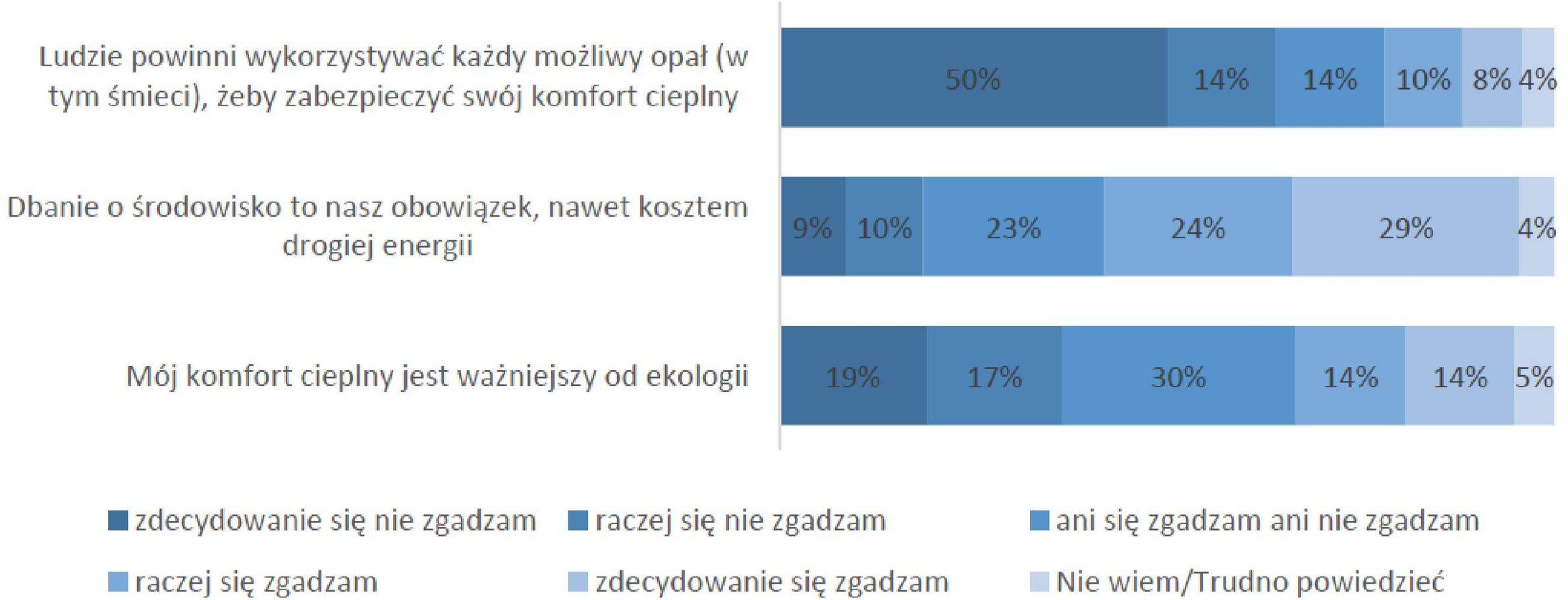
Działania kompensacyjne

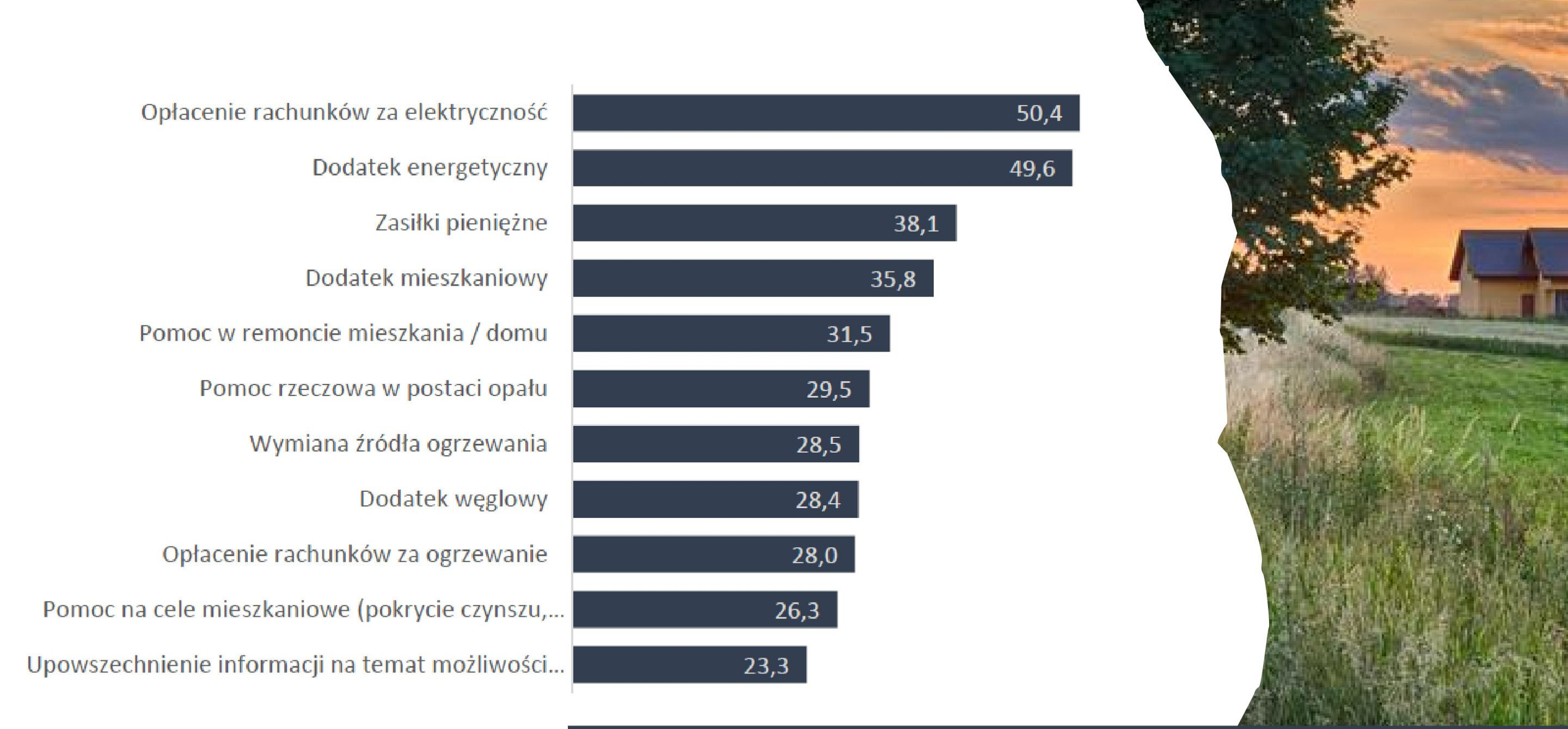

Nieefektywność energetyczna budynków

Świadomość ekologiczna

Ocena środków zaradczych

- 2 grupy osób zagrożonych ubóstwem energetycznym - ze względu na **czynniki techniczne** oraz **czynniki społeczno-ekonomiczne**
- Ubóstwo energetyczne waha się od 7,1 do 38,1% całości społeczeństwa, w zależności od przyjętego wskaźnika pomiaru ubóstwa
- **Szczególnie narażeni na ubóstwo energetyczne**: osoby mieszkające na obszarach wiejskich oraz na terenie RMR, utrzymujące się z niezarobkowych źródeł utrzymania oraz z rolnictwa, będące w najtrudniejszej sytuacji finansowej, prowadzące jednoosobowe gospodarstwa domowe oraz składające się z 5 lub więcej osób
- LIHC: 38,1% wśród mieszkańców Mazowsza i 73,8% wśród beneficjentów pomocy społecznej
- Co piąty mieszkaniec województwa nie może utrzymać temperatury na satysfakcjonującym poziomie

Wnioski

- Dominują **indywidualne źródła ogrzewania**
- Nie więcej niż 40% ankietowanych wykorzystuje ciepło pochodzące z sieci ciepłowniczej (niski poziom pokrycia siecią ciepłowniczą obszarów wiejskich)
- Relatywnie niewiele osób wykorzystuje **odnawialne źródła energii**
- 2,5% respondentów deklaruje **zadłużenie** za energię
- 40,4% mieszkańców regionu doświadcza **trudności z zaspokojeniem potrzeb energetycznych** (co trzeci deklaruje zmuszony jest do ograniczenia zużycia energii, wśród beneficjentów pomocy społecznej to 80,6%)
- Przeciętna kwota pozwalająca skompensować zadłużenie wynosi **981 złotych**
- Ponad połowa (54,5%) beneficjentów pomocy społecznej wskazuje, że dodatkowa miesięczna kwota dochodu wynosząca minimum 1000 złotych pozwalałaby im nie martwić się o komfort cieplny

Wnioski

- **Różnorodność działań** podejmowanych w przypadku braku dochodów na zaspokojenie potrzeb energetycznych wśród mieszkańców Mazowsza oraz **pasywność i zachowawczość** wśród beneficjentów pomocy społecznej
- **Zły stan techniczny budynków**: 25% ankietowanych mieszka w budynkach, które nie są w dobrym stanie technicznym (nie są ocieplone, mają nieszczelne okna, nie mogą być dobrze doświetlone lub są w nich przeciekające, gnijące elementy konstrukcji)
- 40% mieszkańców Mazowsza wskazało, że w ich budynku należy przeprowadzić **remont**, a 35% - **termomodernizację**
- Blisko połowa respondentów odczuwa **negatywne skutki zdrowotne** nieodpowiedniej temperatury w mieszkaniu
- Mieszkańcy Mazowsza cechują się **umiarkowaną świadomością ekologiczną**
- Za najbardziej przydatne **narzędzia przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu** uznano środki doraźne przekazywane w formie finansowej

Wnioski

Rekomendacje

- Należy opracować **ogólnopolską strategię przeciwdziałania problemowi ubóstwa energetycznego**, a w dalszej perspektywie również strategię regionalną i strategie lokalne (np. w postaci lokalnych planów energetycznych)
- Uczynienie odpowiedzialnym za rozwiązywanie problemu ubóstwa energetycznego na Mazowszu **samorząd województwa**
- Regularne **pomiary**
- Działania skoncentrowane wokół grup, **najbardziej narażonych na ubóstwo energetyczne i materialne**
- Wdrożenie programów **wsparcia finansowego lub socjalnego** dla osób korzystających z pomocy społecznej

- Konieczne jest planowanie **działań długoterminowych**
- Należy **promować i wspierać budownictwo efektywne energetycznie**
- **Poprawa efektywności energetycznej**
- Prowadzenie działań edukacyjnych społeczeństwa poprzez programy realizowane lokalnie (także w gminach wiejskich), kampanie społeczne i akcje upowszechniające świadomość ekologiczną i informujące o możliwościach wymiany nośników energii przy włączeniu różnych interesariuszy: podmiotów publicznych, jak i organizacji pozarządowych
- Należy opracować k**atalog dostępnych instrumentów i narzędz**i w zakresie możliwości wymiany nośników energii i przeprowadzenia remontów i termomodernizacji

Rekomendacje

Rekomendacje

- Należy opracować **katalog dobrych praktyk** działań służących przeciwdziałaniu ubóstwa energetycznego z terenu Mazowsza (praktyki stosowane przez przedsiębiorstwa energetyczne i samorządy lokalne)
- Należy wykorzystywać **istniejące instrumenty** m.in. Program Mazowsze dla czystego ciepła oraz uchwałę antysmogową do wsparcia osób ubogich energetycznie
- Należy wspierać **rozbudowę i modernizację infrastruktury sieciowej** – szczególnie w poza metropolitalnych podregionach województwa
- Należy prowadzić **stały monitoring poziomu zagrożenia wzrostu kosztów energii** wraz z analizą poziomu zadłużenia gospodarstw domowych na Mazowszu z opłatach za energię i ogrzewanie
- Należy prowadzić stały **monitoring stanu i jakości powietrza** oraz kontrolowanie wzrostu tzw. niskiej emisji
- Należy regularnie przeprowadzać **inwentaryzację budynków** wraz z ich wstępną kwalifikacją do programów pomocowych realizowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej

IRWIR PAN Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

MCPS

Ubóstwo energetyczne na Mazowszu

Mazowsze. serce Polski

www.skalin.pl
skalinowski@irwirpan.waw.pl